

Biologisch graszaad

Aan welke eigenschappen moet het gras voldoen?

Foto: Hans Dijkstra

Vanaf 1 januari 2004 moeten biologische melkveehouders gebruik maken van biologisch geproduceerd graszaad. Op dit moment wordt er van 2 rassen diploïd Engels raaigras biologisch zaad op de markt gebracht. Daarnaast wordt er door het PAV een verkennende studie gedaan naar de mogelijkheden van biologische graszaadproductie. De vraag die hier aan vooraf gaat is: 'Aan welke eigenschappen moet gras in de biologische melkveehouderij voldoen?'

O**N****D****E****R****Z****O****E****K** **T**en behoeve van de rassenlijst worden grassen op de volgende eigenschappen getoetst: wintervastheid, resistentie kroonroest, standvastigheid, doorschietdatum, voorjaarsontwikkeling en productie met bemesting uit kunstmest. Het is van belang om na te gaan in hoeverre de biologisch werkende melkveehouder met deze eigenschappen uit de voeten kan. Zo is de *wintervastheid* sterk gerelateerd aan de hoogte van de stikstofbemesting. Bij een lagere stikstofbemesting is de wintervastheid van grassen groter en dit maakt de waarde van deze informatie minder relevant.

Kroonroest is in gras/kloverweiden geen groot probleem. Het fenomeen laat zich deels verklaren door de stikstofvoorziening uit de klover in het najaar. Echter, ook prei met een onderzaai van klover blijkt minder gevoelig voor roest. Mogelijk dat ook andere processen hierbij een rol spelen. Voor biologische melkveehouders is kroonroestresistentie dus niet direct een eigenschap waar bij de rassenkeus veel gewicht aan gegeven wordt. Wel is hierbij de kanttekening te maken dat roest bij de graszaadteelt de productiekosten sterk kan doen toenemen en daarmee de prijs van het biologisch zaai zaad.

Standvastigheid is belangrijk voor biologische melkveehouderij. *Voorjaarsontwikkeling en doorschietdatum* zijn sterk aan elkaar gerelateerd. Enerzijds is een goede voorjaarsontwikkeling zeer belangrijk voor een biologisch bedrijf. Aan de andere kant heeft een vroege doorschietdatum in een gras/kloverweide een sterk negatief effect op de voederwaarde ervan. In de tijd dat grassen schieten, eind mei/begin juni, gaat de stikstofvoorziening van het gras net over van organische mest naar klover. De op dat moment matige stikstofvoorziening werkt het doorschieten van de grassen sterk in de hand. Op bio-

biologisch gras hebben alles te maken met de functie van gras in een gras/klavermengsel, waarbij de belangrijkste rol van het gras is de klavergebonden stikstof te benutten, in de vorm van extra productie en extra voederwaarde, dit ten opzichte van een monocultuur van klaver. Een voor deze functie noodzakelijke eigenschap van gras is bijvoorbeeld een goed wortelstelsel, maar ook het behoud van een optimaal klaveraandeel (30-40% maai/weidebeheer, 50-60% maai-beheer) is cruciaal. Met andere woorden: een biologisch gras moet mogelijkheden bieden voor een evenwichtige klaverontwikkeling, zowel binnen een groeiseizoen als door de jaren heen, en daar moet op geselecteerd worden.

Hiervoor lijken de volgende eigenschappen vooral van belang:

Diploïd of tetraploïd. Tetraploïde Engelse raaigrassen resulteren doorgaans in een hoger klaveraandeel dan diploïde Engelse raaigrassen. Dit wil echter niet zeggen dat er niet een diploïde Engelse raaigras zou zijn dat een hoger klaveraandeel tolereert dan een individueel tetraploïd Engels raaigras, terwijl een hoger aandeel klaver niet in alle situaties een evenwichtiger klaverontwikkeling betekent.

Vroeg- of laat doorschietend. In het algemeen hebben vroeg doorschietende Engelse raaigrassen een hoger klaveraandeel.

Groeiwijze. Een open groei van het gras heeft een gunstig effect op het aandeel klaver.

Om meer inzicht te krijgen in de gebruikswaarde van de verschillende rassen worden op löss, zand- en kleigrond twee diploïde- en twee tetraploïde grasrassen met een vroege- en met een late doorschietdatum vergeleken, dit in een mengteelt met witte cultuurklaver (ras Alice).

Grassoorten

Tot nu toe wordt alleen nog over Engels raaigras gesproken. Natuurlijk gelden dezelfde eigenschappen voor andere grassoorten zoals timothee, beemdlangbloem, veldbeemd en eventueel kropbaar. Veldbeemd is, met zijn klaveronderdrukkend vermogen, in situaties met een hoog klaveraandeel juist ook voor een evenwichtige klaverontwikkeling in te zetten. Voor mengsels ten behoeve van

maaiweiden biedt gekruist raaigras mogelijkheden.

Maatwerk in grasmengsels

Uiteindelijk zullen de meeste grasrassen en soorten in de vorm van BG-mengsels verkocht worden. Ervaringen op verschillende biologische melkveebedrijven laten zien dat bijvoorbeeld een Haveramengsel (BG12) resulteert in een hoger aandeel klaver dan een BG3- of BG11 mengsel. Het is nog niet duidelijk of dit een gevolg is van de eigenschappen van de individuele grasrassen (Elgon en Veritas) of van het percentage tetraploïd in het mengsel (70%).

Op het bedrijf van Johan Martens in het Brabantse Biezenmortel, op zandgrond, resulteert het hogere klaveraandeel van Havera in een evenwichtiger beeld van klaver dan bij een BG3. Op het op zavelgrond gelegen bedrijf van bedrijf van Peter Velts geeft Havera juist zo'n hoog klaveraandeel dat voor een evenwichtige klaverontwikkeling een BG11 wordt gezaaid. Om op de verschillende grondsoorten of in de verschillende bedrijfs-situaties met grasmengsels in de klaverontwikkeling te sturen lijkt er behoefte te zijn aan drie grasmengsels:

- klaveraandeel stimulerend;
- klaveraandeel stabiliserend;
- klaveraandeel onderdrukkend.

In groter lijnen zal dit mogelijk zijn door gebruik te maken van respectievelijk een BG12, een BG3 en een BG11 mengsel. De keuze voor de individuele rassen in deze mengsels zal uiteindelijk voor de finesse zorgen. Gemengd met Witte cultuurklaver (ras Alice) worden door het Louis Bolk Instituut ook de verschillende BG-mengsels getoetst voor droge stof opbrengst en klaverontwikkeling op 3 grondsoorten (zand, klei en löss).

Door het LBI worden ook verschillende BG-mengsels, gemengd met witte cultuurklaver (het ras Alice) getoetst op droge stof en op klaverontwikkeling. Ook deze toetsing vindt plaats op zand, klei en löss.

De markt voor biologisch graszaad is nog relatief klein. Voor effectieve en efficiënte vermeerdering van biologisch graszaad is het dan ook nodig dat de verschillende zaadfirma's hun programma's op elkaar afstemmen om zo te komen tot een volledig pakket van mengsels en om dubblures te voorkomen.

logische bedrijven is het daarom nog belangrijker om alleen in maaiweides met vroege hooitypes te werken en voor maai/weidebeheer uitsluitend met weidetypes.

Productieniveau bij bemesting met kunstmest geeft ook voor biologische bedrijven wel een indicatie van het productieniveau van een ras, maar inschatting van het productieniveau van gras in combinatie met klaver is moeilijk.

Evenwichtige klaverontwikkeling

Bovenstaande opsomming geeft al aan dat biologische grasteelt sterk gelieerd is aan klaver. De eigenschappen van een